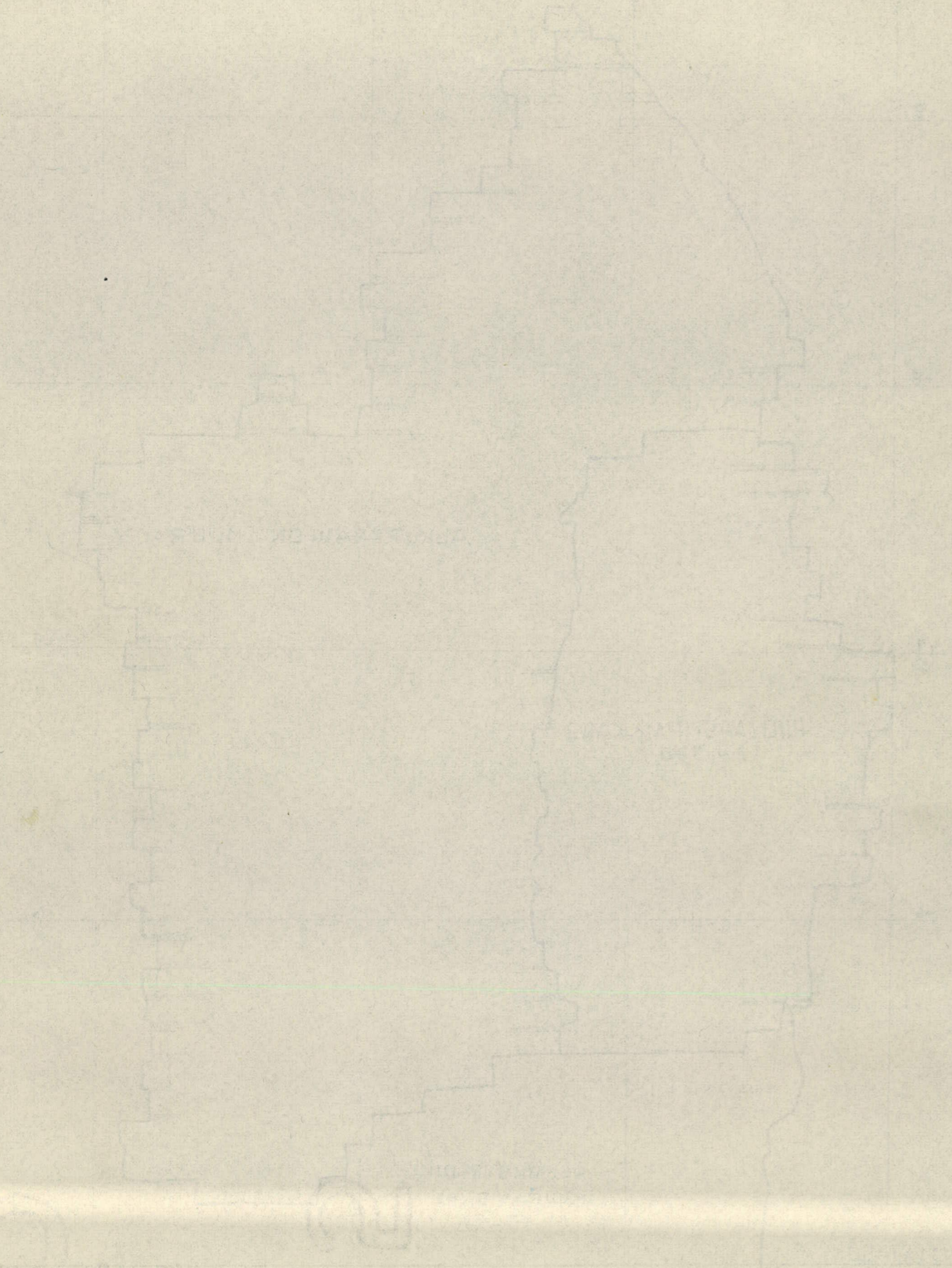

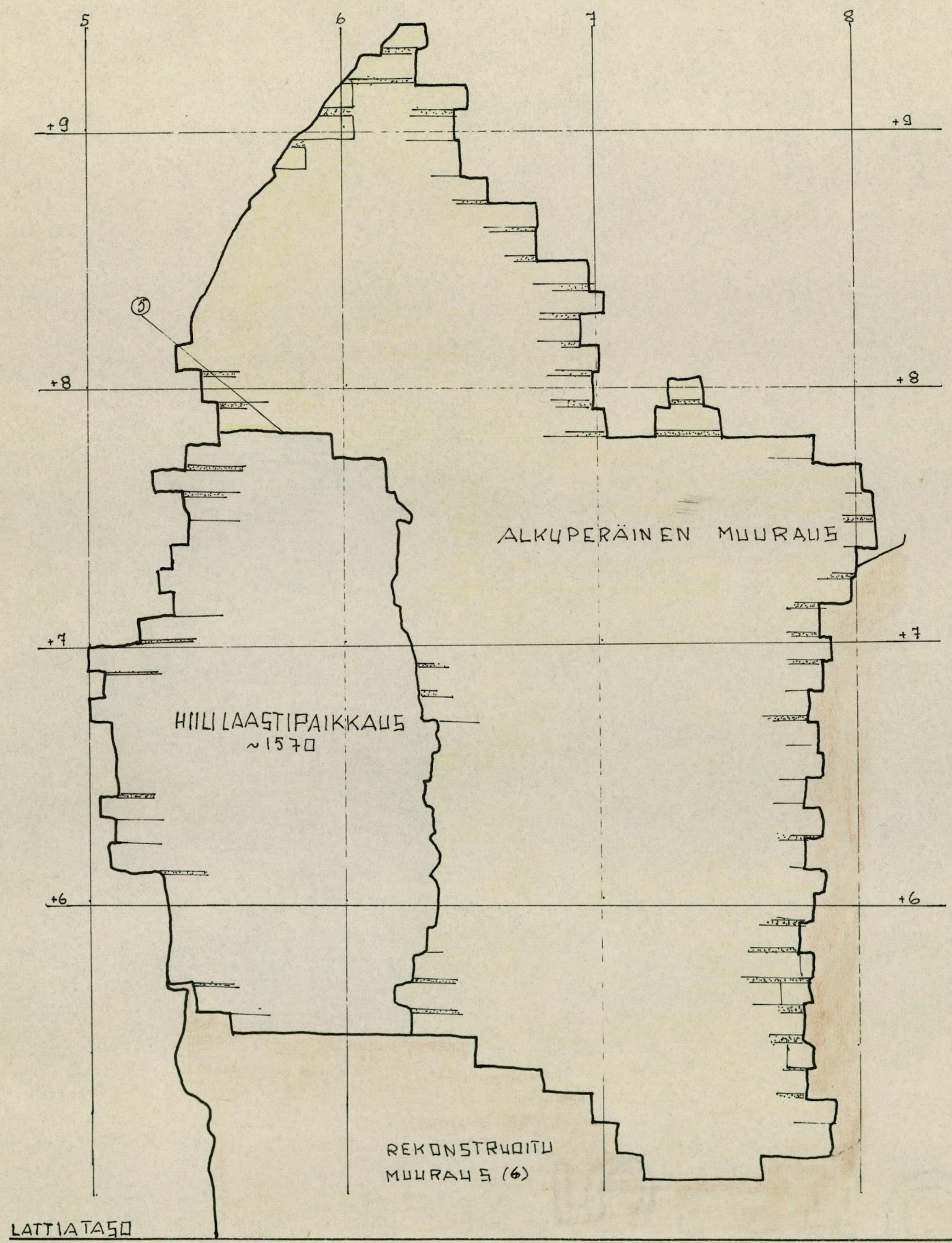
huone 18

Kuunaisina - I

Valdemar Melank
Elokuu 1967.

HUONE 18, LÖUNAISSSEINÄ, HOLVIN KILPIKAARI

Handwritten signature

Piirros 1.

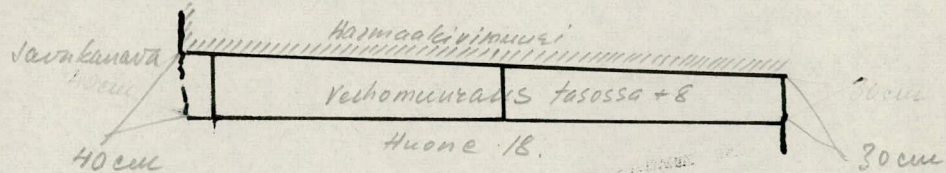
Lounaisseinä

Tutkimuksen kohteena oli huoneen 18 (Kuninkaansali) luoteisseinä. Tutkittava alue rajottui tasojen + 7 ja + 12 sekä luotien 5 ja 10 väliin. Tutkimusvaiheessa oli seinää purettu niin, että sen erilaiset vertikaaliset kerrostumat kuten Kukkotornin harmaakivimuuri, verhomuuraus ja siihen kuuluva läntisen holvin kilpikaari sekä lounaisseinän ydinmuuri olivat näkyvissä. Seinän vankila-aikainen verhomuuraus oli purettu pois kokonaan.

1 Kukkotornin harmaakivimuuri

Tasojen + 7,80 ja + 9,60 sekä luotien 7,20 ja 9,25 välillä oli lounaisseinän pintaa purettu niin, että Kukkotornin harmaakivimuuri oli näkyvissä. Tämä muuri oli tutkittavan paikan kohdalla muurattu suurista, pinnaltaan sileäksi halkaistuista harmaakivistä. Laastina on käytetty varsin karkearakeista, väriltään ~~tummanharmaata~~ ruskehtavaa laastia, jossa on suuria kalkkijyviä. Tason + 8 kohdalla luodin 9 molemmin puolin oli muurissa lappeelleen muurattuja tiiliä (1), jotka olivat samassa pinnassa harmaakivien kanssa. Samoin oli asianlaita kahden tasossa + 9,35 olevan tiilen kohdalla. Näistä toinen, luodin 9 kohdalla oleva, oli kooltaan 38,0 x ? x 10,0 cm (2). Suurten harmaakivien välisissä saumoissa laastin seassa oli täytteenä pieniä kiviä ja tiilenkappaleita. *Kukkotornin harmaakivimuuri ei ole yhdensuuntainen huoneen 18 vastaisen seinäpinnan kanssa.*

Piirros 1 (1)

2: Kukkotornin itäinen kulma

Luotien 4 - 5,20 väliltä oli lounaisseinää purettu niin, että vuodelta 1570 peräisin oleva huoneesta 5 johtava savukanava oli näkyvissä. Savukanavan luoteisseinästä luodin 5,25 kohdalla näkyi Kukkotornin harmaakivinen itäkulma noin 20 cm leveydeltä. Kulma ulottui tasolta + 7,70 aina tasolle + 10,30; muu osa Kukkotornia oli huoneen 18 lounaisseinän puolelta tällä kohdalla ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ 40 cm paksun verhomuurauksen peitossa.

Kukkotornin kulma on tehty suurista, halkaistuista harmaakivistä. Ylin, tason + 10 molemmin puolin oleva kivi on peräti 100 cm korkea ja savukanavan puolelta mitattuna sen leveys on 95 cm. Tutkittavan paikan kohdalla oli näkyvissä kaikkiaan seitsemän harmaakiveä. Laasti on väriltään ruskeata ja hienorakeista. Laastin väri on savun vaikutuksesta luultavasti muuttunut, sillä esim. verhomuurauksessa on noki tunkeutunut muurisaumoihin paikoin jopa 50 cm syvälle. Kivien väleihin on kiilattu pieniä kiviä ja tiilen kappaleita. Kukkotornin kulma on kauttaaltaan nokeutunut.

Savukanava ks.
Huone 5, Aarne
Heimala 1957.

Piirros 1(3)

Piirros 1(4)

3. Verhomuuraus

a) Holvin kilpikaari

Piirros 1 (5)

Huoneen 18 läntisimmän holven kilpikaaren säilynyt osa ulottuu tasolle + 9,40 asti (piirros 1, keltaisella merkitty seinäpinta). Luodin 6 molemmilla puolilla on holvin kilpikaareissa tasolle + 7,80 ulottuva muuraussauma (5). Tämän sauman kaakkoispuolella oleva muuri on vuodelta 1570 peräisin olevaa hiililaastipaikausta kun taas sauman luoteispuolella oleva holvin kilpikaaren osa on alkuperäistä, väriltään kellertävällä laastilla muuratua seinää. Hiililaastilla muuratussa seinässä ovat tiilet vaaleampia kuin holvin kilpikaaren muut tiilet. Huoneen 18 lattiapinnasta aina tasolle + 5,50 on holvin kilpikaareissa uutta rekonstruoitua muurausta. Lounaisseinän verhomuurauksen paksuus harmaakivimuurista holvin kilpikaaren pintaan on ~~70 cm~~. Holvin kilpikaari on munkkilimitystä.

*Luodin 8,80 kohdalla 30cm ja
Luodin 5,4 kohdalla 40cm.*

Piirros 2 (6)

b) Muu verhomuuraus

Piirros 1 (7)

Lounaisseinän alkuperäistä verhomuurausta ulottuu holvin kilpikaaren säilyneen osan yläpuolelle luodin 5,50 kohdalla aina tasoon + 10,90 asti (piirros 1, ruskealla merkitty seinäpinta). Tasosta + 10 ylöspäin verhomuuraus on pinnaltaan sileätä munkkilimitystä kun taas tason + 10 alapuolella oleva seinä on renesanssilimitystä, jonka sidetiilet (7) ~~ulkonevat puolen hiilen verran~~ *ulkonevat noin 10 cm verran*; alkuperäistä verhomuurausta on tältä kohdalta siis purettu. Laasti on koko verhomuurauksessa kovaa, väriltään kellertävää laastia, jossa on pieniä kalkkijyviä. Laastin hiekkapitoisuus vaihtelee hieman verhomuurauksen eri paikoissa, mikä osoittanee sen, että seinä on tehty eri työvaiheissa. Mitään selvää työsaumaa ei voida kuitenkaan havaita.

Lounaisseinän ydinmuurista luodin 7,70 kohdalla tasossa + 10,0 ja luodin 8,70 kohdalla tasossa + 10,30 ulkonee kaksi verhomuuraukseen kuuluvaa sidetiiltä (8). Lisäksi on verhomuurausta säilynyt luodin 9 kohdalla tason + 10 molemmin puolin (9).

Lounaisseinän ydinmuuri

4. Läntisen holvin kanta

Huoneen 18 lounaisseinässä luotien 8 ja 9 sekä lattiatason ja tason + 6,75 välissä on huoneeseen 18 a johtava rekonstruoitu 58 cm leveä ja 175 cm korkea oviaukko. Tämän oviaukon yläpuolella Kuninkaansalin länsikulmassa on säilynyt holvin kanta, joka alapäästään ulottuu tasolle + 6,38 ja yläpäästään tasolle + 7,85. Laastina on käytetty kovettunutta, väriltään kellertävää laastia, jossa on pieniä kalkkijyviä. Holvikannan kaksi ylintä tiiltä ovat muuratut savilaastilla, mikä osoittaa niiden olevan peräisin myöhemmältä ajalta kun holvit olivat jo puretut. Holvikannan muototii-let ovat rikkoutuneet ja sen lounaista kilpikaarta myötäilevä tiilirivi on poissa ja sen ~~paikalla on xpaikoin~~ kohdalla on paikoin 30 cm syvä eli Kukkotornin seinäpintaan ulottuva aukko. Aukosta näkyvä Kukkotornin seinä on tällä kohdalla tiiltä eikä harmaakiveä. Holvin kilpikaari, joka holvikannan kohdalla on uutta rekonstruoitua muurausta, alkaa kaventua ylöspäin tasosta + 7,26 lähtien.

5. Lounaisseinän ydinmuuri

Ks. Melanko Huone 18, läntinen ylänurkka, heinäkuu 1967.

Piirros 1 (10)

Lounaisseinän ydinmuuri oli tutkimusvaiheessa näkyvissä tasosta + 9,60 tasoon + 11,60. Luodin 7,40 kohdalla ydinmuuri päättyy vertikaaliseen muuraussaumaan, joka näyttää menevän muurin läpi (10) (selostettu erikseen.) Luodista 10 jatkuu ydinmuuri edelleen linnan sisäpuolelle puolelle.

Ydinmuurissa on selvästi havaittavissa eri työvaiheet. Harmaakiviä, joista ydinmuuri on suurimmalta osaltaan rakennettu, ei ole muurattu summittain vaan selviin kerroksiin. Kaikkiaan näitä kerroksia on kahdeksan. Jokaisen harmaakivikerroksen välissä on arviolta 10 cm paksu kerros tiiltä, joka on rapautunutta. Laastina on käytetty hienorakeista, väriltään hieman kellertävää kalkkilaastia, ~~jossa~~ ^{sisissä muuten} ~~joissa~~ ^{kalkeijyviä ovat verrattain korkeita.} ¹ Ydinmuuri on rakennettu suoraan Kukkotornin harmaakivimuurin jatkoksi.

1. Selostuksessa Melanko, Huone 18, läntinen ylänurkka, heinäkuu 1967, mainittu tason + 10,95 muuraussauma on ydinmuurin työvaihetta osoittava rapautunut tiilikkerros.

7. Verhомуurauksen yläpuolella oleva seinä

Tutkittava alue ulottui luotien 5 ja 6 välillä tasosta + 10,80 tasoon + 12, luotien 6 ja 7 välillä tasosta + 10,10 tasoon + 12 sekä luotien 7 ja 7,40 välillä tasosta + 9,60 tasoon + 12.

Piirros 1 (13)

a) Hiililaastimuuraus

Tutkittava alueen yläosassa ulkoni seinästä tasoon + 11,60 ulottuva muuriosa, joka oli muurattu tiilistä väriltään harmaalla, varsin kovalla hiililaastilla. Tämän hiililaastiseinän yläpuolella ~~jatkuvaksi~~ alkoi tasainen seinäpinta, joka oli samanlainen kuin käytävän 39 a seinä. Huoneen 18 lounaisseinän harja on aikoinaan ulottunut juuri tasoon + 11,60 asti, missä tasainen seinäpinta alkaa ja ulkoneva seinä päättyy (14). Tason 11 molemmin puolin oli hiililaastimuurauksen pinnalla ohuelti savea, mikä osoittanee sen, että 1700 luvun vuoraus on alkanut välittömästi hiililaastin päältä. Samoin oli asianlaita käytävään 39 a johtavien portaiden luona (15). Luodin 5,20 kohdalla hiililaastilla muurattu seinä päättyi savukanavaan.

ks. Melanko
Huone 18, läntinen ylänurkka,
Heinäkuu 1967.

Piirros 1 (15)

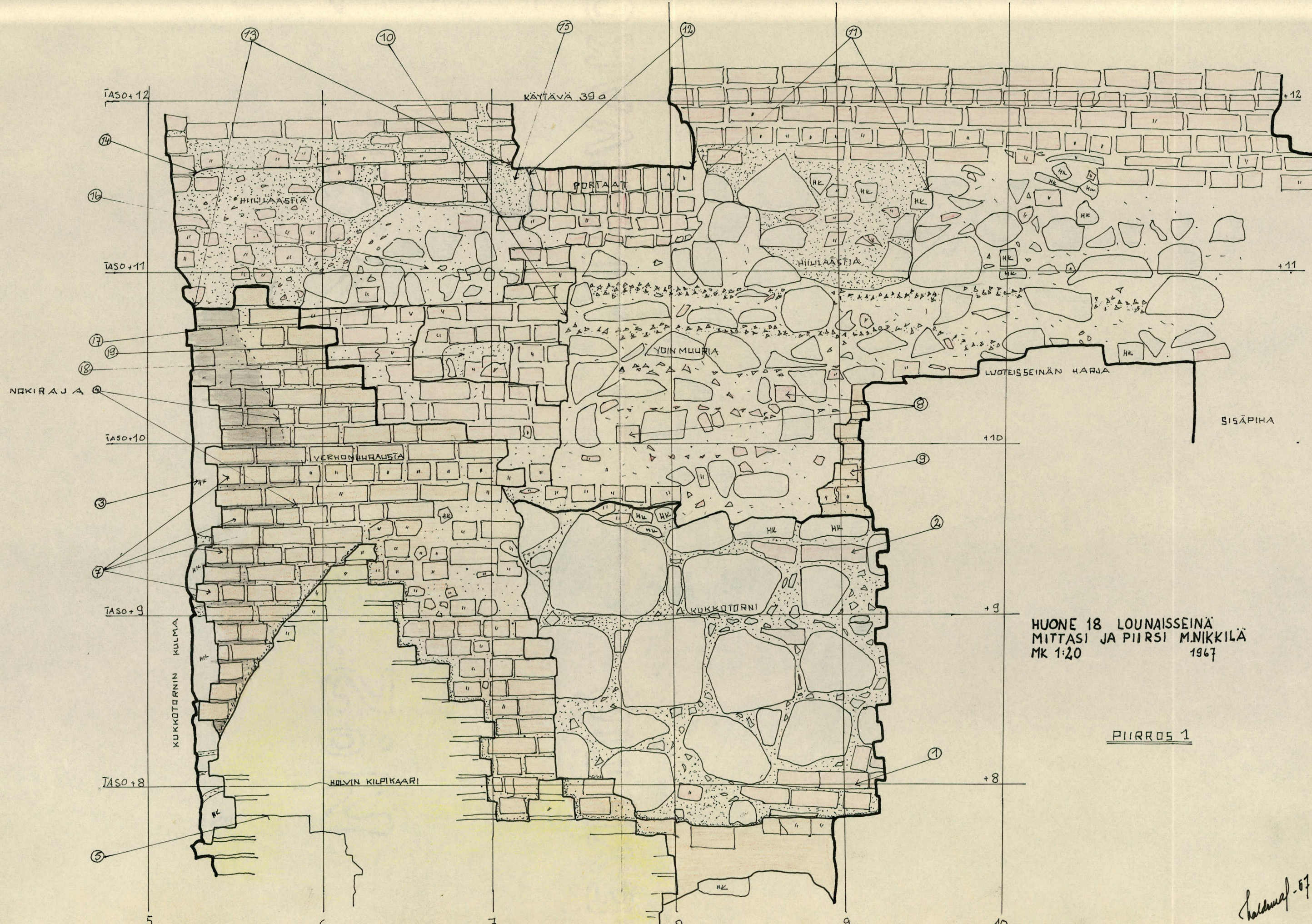
b) Harmaakiviosa

Luotien 6 ja 7 sekä tasojen + 10,80 ja ~~11,40~~ + 11,40 välissä oli tutkittava seinä muurattu epäsäännöllisistä harmaakivistä. Onko kysymyksessä ydinmuuri vai ainoastaan jokin sekundäärinen paikkaus, jää kuitenkin selvittämättä. Laasti on harmahtavaa ja varsin kovaa ja siinä on pieniä kalkkikiteitä. Tämä laasti ei ole samaa kuin Kukkotornin harmaakiviseinän yläpuolelle ~~rakennettuna ydinmuurissa~~ rakennettussa ydinmuurissa. Tason + 10,80 kohdalla on selvä horisontaalinen muuraussauma (17), josta harmaakivinen seinä alkaa ja johon luodin 6 kohdalla oli pakkautunut epämääräistä moskaa; kyseinen kohta on jossain vaiheessa ollut luultavasti pitemmän aikaa ulkoilmassa.

c) Tiiliseinä

Tason + 10,80 alapuolella (17) yllä kuvatun harmaakivisen seinäpinnan tasalla on tiiliseinä. Kysymyksessä on sama seinä, joka luodin 7,40 kohdalla olevan kohtisuoran sauman kohdalla ulottuu ainakin 70 cm syvälle muuriin. Tasossa + 10,40 luodin 7 molemmin puolin ~~oli~~ tutkittavan seinän päälle ^{oli} muurattu tiilenkappaleista kellertävällä laastilla epämääräinen paikka, joka poistettiin (18). Limitys on renesanssilimitystä ja laastina on käytetty harmahtavaa kalkkilaastia. Tiilet ovat väriltään tummia. Kysymyksessä on oletettavasti etelätornin pohjoiskulman jatke. Piirrokseseen 1 merkityn porrasmaisen rajan yläpuolelta (19) seinää on aikoinaan ^{oi} pinnalta jonkin verran purettu.

Piirros 1 (18)

TASO+12

KÄYTTÄVÄ 39a

+12

TASO+11

PORTAAT

HILJIAASTIA

+11

TASO+10

VERHONVHRAUSTA

+10

LUOTEISSEINÄN HARJA

SISÄPIHA

TASO+9

KUKKOTORNI

+9

TASO+8

HOLVIN KILPIKAARI

+8

HUONE 18 LOUNAISSEINÄ
MITTASI JA PIIRSI M. NIKKILÄ
MK 1:20 1967

PIIRROS 1

Handwritten signature